

Felhőlakó élőlények a Vénuszon?

Százuld célja felé a Vénusz 5 és 6, szovjet bolygóközi állomás; sima leszállásuk május közepére várható. Bizonyos, hogy sok új információ birtokába jut segítségükkel az ember, sok eddig ismeretlen jelenségre adnak választ.

Az eddig, különféle mérésekkel, csillagászati megfigyelésekkel szerzett adatok alapján a kutatókat egyre jobban foglalkoztatja a kérdés: lehetnek-e élőlények a Vénuszon?

A bolygók légköre fejlődésük egy szakaszában cianid, hidrogén, metán, hidrogén, ammóniát és széndioxidot tartalmaz. A földi légkörben ezek a vegyületek már nincsenek jelen. Kísérletek sokasága bizonyítja, hogy ezek, élőlények közreműködése nélkül, sugárzások, elektromos kisülések, hőmérséklet vagy pusztán állás hatására olyan vegyületekké — aminósavakká, fehérjékké, cukrokká, nukleinsav-származékokká — alakulnak, amelyekből az élővilág épül fel, s amelyekről korábban feltételezték, hogy csak életműködés eredményeképpen jöhetnek létre.

Eppen az élet kialakulása következtében légkörünk két fő alkotórésze a nitrogén és az oxigén lett; az

utóbbi fotoszintézis útján keletkezett. A Jupiteren még uralkodik az ammónia és a metán. A Vénuszon — a szovjet Vénusz-4 és az amerikai Mariner-5 mérései szerint — a légkört túlnyomó részt széndioxid alkotja, de — bár kis mennyiségben — már megjelent az oxigén is. Lehet, hogy ez már életvétekenység eredménye?

Az elméleti számítások azt mutatták, hogy a Vénusz felszínén a hőmérséklet mintegy 300—400 C fok; a szovjet mesterséges bolygó talajközben 280 fokot mért. Ez eleve kizárja, hogy felszínén földi típusú élet legyen. A Vénuszt állandó felhőtakaró borítja. Ebben a felhőtakaróban azonban már koránt sincs ilyen meleg: felső része jégkristályokból, alsó része vízecspekből áll. Az optikai vizsgálatok arra utalnak, hogy a jégkristályok számottevő szennyeződést zárnak magukba. A légkörnek ez a zónája, ahol a stabil felhőréteg van, kb 0,5—1 atmoszféranyomású és —70—+10 fok hőmérsékletű, tehát földi típusú élet kialakulására már alkalmas lenne, ha az élőlények le nem esnének onnan a Vénusz felszínére. Eppen erre állított fel na-

gyon érdekes hipotézist két amerikai kutató.

Szerintük a Vénusz felhőrétegében elképzelhető az ottani légkör fajsúlyával azonos fajsúlyú lények lebegése. Hiszen a vízi szervezetek legnagyobb része éppen az azonos fajsúly alapján lebeg a különböző vízmélységekben. A szerves anyagok fajsúlyja természetesen lényegesen nagyobb, mint a Vénusz légköréé. Ez azonban kiegyenlíthető egy kisebb fajsúlyú anyaggal töltött hólyag segítségével, mint azt a halak esetében az úszóhólyag teszi. A kutatók kiszámították, hogy ha a Vénusz felhőlakó élőlények olyan gömböcskékké alakulnak, amelyeknek képződménye, amelyet egyetlen vékony hártva borít, és belsejében hidrogén van, akkor 4 cm átmérő szükséges ahhoz, hogy az ilyen lény a Vénusz-felhő „kellemes” szférájában lebegjen. A hidrogén a lény fotoszintézissel termelheti vízből, erre a földi élőlények esetében is van példa (bíborbaktériumok).

A feltételezés elképzelhetőnek látszik. A közvetlen mérések minden bizonnyal rövid időn belül választ adnak arra is, hogy valóban léteznek-e ilyen felhőlakó lények?

H. J.

Tudósítások

a szegedi nagy vízről

A Tisza tízezer évek óta dajkaszeretettel el saját nevelésű népei között, akikkel megkedveltette magát, ellátta őket hallal, vad- dal, tüzelővel, minden szükségesséssel.

Ha volt ezer csecse, mind odanyújtotta kölykeinek, s ő anyaként munkálkodott 100 kilométereken át elnyújtódzó telephelyek között.

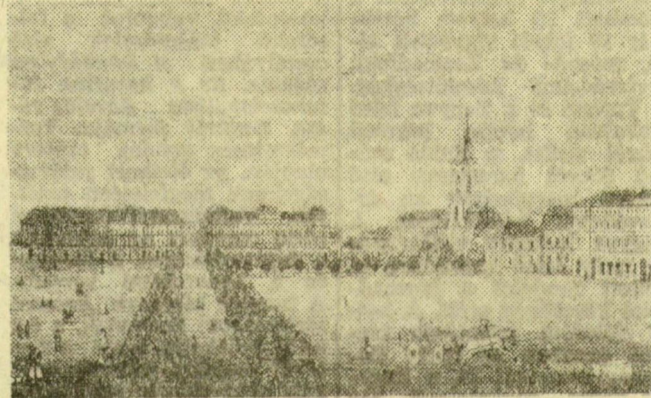
Ha kellett könnyedén hurcolta hátán a terhes úszályt, a sóval rakott tutajt, a szálfák- ból vert lápot, gőzhajót és halászládikot. Forgatta a vízimalmok százait, mosott ruhát, öntözött rétet, s már a legrégibb korokban összekötő országúttal szolgált a partjain élő ismeretlen nyelvű népe- zetek között.

S mint élő, létező valaki, erejét ismerő tavaszokként kilábalta szokásos alkotómű- helyéből, a partjain túla ment megnézni, mire vitték hát az emberek a birodalmá- ban. Ilyenkor károk is es- tek, amit igyekezett nyom- ban megfizetni mindenben gazdag öblözeteiben. A belőle élő emberiség gyöngéd volt nála sokáig. Ezért hozzájuk idomulva élt. Szokásait is- merte, házait úgy építette, vésszóból és nádából, hogy ha tavaszokként összetálatkozik az ósanyával, attól megro- gálódik a hajlék, s levetkőzi tapasztuhatját a ház, de az ár elmúltával az ottmaradt sár- ból újra téli gúnyába öl- töztetheti a gazda.

A Tisza mindig kijárt a saját ősi törvénye szerint, mióta él és dolgozik, de csak jóval a honfoglalás után merte ártónak tekinteni az ember, amikor állandóbb há- zaiban, beállított gyümölcsö- seiben, vetéseiben sétálgatott és tett kárt az öreg.

A vele szembeni óvatos pa- naszokat talán nem is szem- rehányásként, illetve tanul- ságul az utókornak, vagy a védekezésére fordított össze- gek elszámolása miatt tett az ember, ha tett. Ezek is in- kább az előző évezred má- sodik felétől maradtak meg, s máig is intő példák az utókornak.

A korabeli költők, legin- kább csak a vidékiek sirva énekeltek róla a bölcsességet: „haragjában tette”. Pedig dehogyan haragos volt, hanem amikor az emberek a maguk akarata szerint kezdték vol- na szelídíteni, azaz szabá- lyozni tavaszi kilátogatásait, elhibázták a sorrendet. Szám- talan kanyarulatait, sétáló- helyeit, víztároló téreit a Fel-

A régi Széchenyi tér és a Kárász utca

ső-Tiszán kezdve átvágdos- ták, az ár mozgását felgyor- sították, úgy küldték, eres- tették le az alsó, szabályozat- lan szakaszra. Csongrád— Szeged térségébe, ahol az ősi csavarodások ismét lelassí- tották a víztömeget, s az itt felduzzadt, megállíthatatlan erővel terült szét falvak és termőterületek százezer holdjain.

1876-ban óriási veszély fe- nyegette a várost, de a kör- nyék munkaserejének, és a város minden emberének mozgósításával sikerült ele- gét állni az ár betörésének.

Az 1879. március 12-én, 90 évvel ezelőtt bekövetkezett árvizet „nagy” jelzővel illet- jük, megkülönböztetésül a többtől, mivel ekkor min- den korábbinál tetemesebb károk keletkeztek. Szeged város több mint hateraz lakó- házából 342 ház maradt meg fölismerhető formájában. A többi, természetesen a ben- nük levő értékkel együtt, a földdel egyenlővé tette a Ti- sza.

Az 1870. évi országos nép- számlálás szerint Szeged va- lóságos népessége 70 ezer 179 főnek lón kitüntetve, amitől az ország második városának számított.

Foglalkozás szerint volt: 46 lelkész, 526 tisztviselő, 113 ta- nító, 14 író, 161 művész (va- lószínű a cigányzenészek is beleszámítva), 53 ügyvéd, 21 orvos, 25 bába, 10 gyógyszer-ész, 3604 földtulajdonos, 495 földhasznosbérő, 4226 gazda- sági cseléd, 5902 gazdasági napszámos, 32 halász.

A közelebről meg nem határozható foglalkozást űző szenvedélyek valószínű a vá- ros terjedelmes külterületén, a mezőgazdaságban keresték meg kenyerüket.

A különböző iparokban — építészeti, fém, faipar, élel- mezés, textil, bőr, papír ipa- rokban — 8104 embert foglal- koztattak.

Írni-olvasni tudott 11 985 férfi, 7223 nő. Ez a lakosság 32,64 százalékát teszi. E te- kintetben Szeged az írni-ol- vasni tudók országos százalé- kának átlagán jóval alul esett, ami 55,49 százalékot tesz.

Közpépülete volt 43 — köz- ségi, egyházi, iskolai, kato- nai — magánépület 8917, de ez nem mind lakóház.

Az épületek közül 211 egy- emeletes, 19 pedig kétemele- tes volt. E tekintetben, vá- rosassága szempontjából Szeged az ország 88. városá- nak számított.

A víz előtti évben legje- lentősebbnek mutatkozott a szeszipar. Évi félmillió má- szon gabonából 1500 hektoli- ter szeszt főztek a mai felső erőfeszítésre, több-kevesebb sikerrel elejét is állták az ár lezuhanásának, annyira, hogy jelesebb károk nem es- tek.

(Folytatjuk.)

A „fogyasztói kosártól” a heti bérig

Létfenntartási költségek a világ nyugati nagyvárosaiban

Nem haszontalan néha be- kukkantani mások háztartá- sába. Hogyan élnek, milyen költségeket cipelnek, s mi- lyen arányokat mutatnak egymás mellett a kiadások. Az *Ekonomika Politika* című belgrádi lap hatalmas táblá- zattal segít bennünket, hogy eligazodjunk: hogyan alakul- nak a létfenntartási költsé- gek a világ kapitalista nagy- városaiban? A számok csu- paszok, nincs mellettük sem- mi elemzés, de szembeállításuk és összehasonlításuk azért elég beszédes. Nem pénzben, hanem absztraháltan számol a táblázat. Így realisabb is, hiszen ugyanannak a pénz- nemnek nem mindenütt azo- nos a vásárlóértéke, a fo- gyasztási szerkezetben vi- szont sok a közös elem.

Első törvény, hogy enni kell! Ehhez egy „fogyasztói kosarat” állítottak össze, amelyben 1 kg marhahús, 2 kg csirke, 12 db tojás, 2 kg burgonya, 1—1 kg kenyér, cukor, rizs és vaj, 1—1 liter étolaj, tej és bor, 0,5 kg bor- sókonzerv, 125 gramm ká- vékivonat, 0,5 kilogramm pörkölt és örölt kávé, egy- egy üveg sör és tömény ital, s néhány apró higiéniai cikk van. Mit kell ezért fizetni — „egységeket” számolva? Tokióban legdrágább ez az élelmiszerkosár: 47,00, s utá- na így alakul a sorrend: Stockholm 38,46; Új-Delhi 37,82; Oslo 33,59; Koppenhá- ga 31,76; Helsinki 30,50. Kö- zéptájon szerepel Brüsszel, Athén, Isztambul, Teherán, Róma, Párizs, Caracas, New York, Mexiko City, Zürich. Előnyösebb az élelmiszer- árviszony Montreálban, Düs- seldorfbán, Londonban, Amszterdamban, Washing- tonban, Bécsben, és még in- kább Hong Kongban, Sidney- ben, Buenos-Airesben, Bei- rútnban és Singaporeban.

A másik alapvető szükség- let a lakás. Háromszobás,

összkomfortos lakásra ugyan- csak szélsőséges a lakbérli- sta. Valamelyest hasonlítni lehet a „fogyasztói kosárhoz” a nyugati nagyvárosokban kialakult lakbért. Itt is Tokió az „elővas”: 1000-re, majd hosszú „szünet” — következik, s így folytatódik a lakbérli- sta: New York 650, Madrid 466, Caracas 435, Róma 360, s a háromszáz körül áll Stockholm, Athén, Isztambul, Buenos-Aires. A legelőnyö- sebb: Dublin, Wellington, ahol 100 alatt marad a lak- bérengység.

Természetesen öltözködni is kell. Ahhoz, hogy egy fér- fi vagy egy nő közepes ele- ganciával megjelenjen (öl- töny és nő felsőruha, fehér- nemű, cipő) New Yorkban kérnek leg többet: 214, illetve 64 egységet. Caracasban és Párizsban hasonlóan magas tétel az öltözködés, s ehhez képest csak harmada-negyede Singapore-ban, Hong Kongban, Új-Delhiben, Zü- richben.

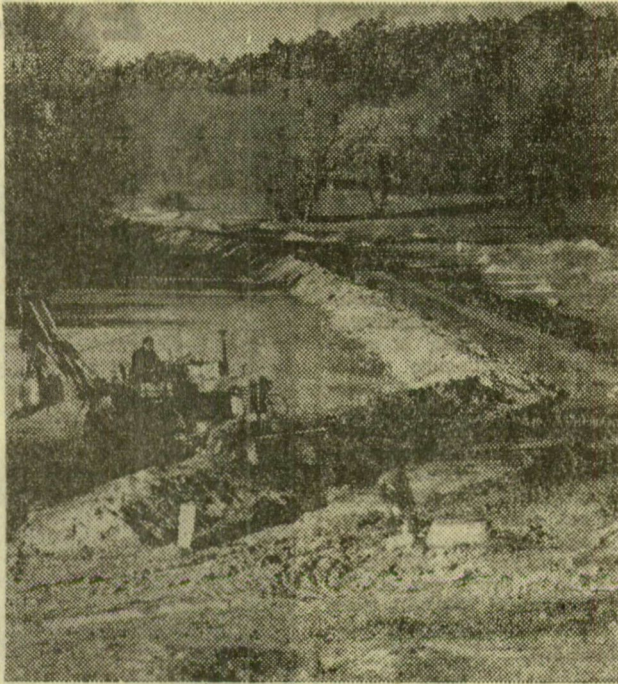
Mikor már így minden megvan, jöhet a szórakozás. Négy személy műsoros vacso- ráját így taksálják a tabel- lán: New York 210; Mexico- City 171; Tokió 138,25; Stock- holm 123; s száz egységen fe- lül jegyzik még (ne feledjük: több helyen ez egy öltönnyel vagy a havi magas lakbérrel arányos!) Brüsszelben, Cara- casban, Washingtonban. A lista alján szerepel Singapo- re, Dublin, Zürich, Új-Delhi, olykor tisztelesen eltérő aránnyal.

Ugyanez a táblázat heti bé- reket is közöl, a kiadásokkal azonos módon számított, azokhoz viszonyított egysé- gekben. Egy gyakorlott kö- műves, egy banktisztviselő, és egy titkárnő kvótájával. A köműves New Yorkban és Washingtonban keres legjob- ban a nyugati nagyvárosok közül: 250 körül. S a szélső-

ségek itt a legnagyobbak, hi- szen ugyanez a munka Új- Delhiben csak 3,33 egységet ér! Százon felülre a már em- lített két amerikai városon kívül csak négyben ugrik a köműves heti bére. Bankhi- vatalnoknál 180-ra jön ki a maximum Beirútnban, New York és Washington 127-tel, illetve 125-tel következik utána, de a legkisebb jöve- delem sem esik 27 alá (Nai- robí). A titkárnőket Buenos- Airesben, majd New York- ban és Washingtonban fize- tik a legjobban (230, 125, il- letve 112), de sehol sem kap- nak 18-nál kevesebbet.

A hasonlításokra ezer meg ezer variáns lehetne csinál- ni, de hiszen a legfőbb mu- tatókból kiki maga is követ- kezethet az általános élet- színvonalra, a költségzintre és természetesen a szélsősé- gekre.

Sz. S. I.

ÜTTÖRÓVÁROS EPÜL ZÁNKÁN. Zánkán megkezdtek a csaknem 300 millió forintos költséget igénylő üttörőváros építését. Az üttörőváros elnevezés nem túlzás, hiszen a szó szoros értelmében kisebb városka épül a Balaton partján. A Dunántúli Vízügyi Építő Vállalat több alvállalkozó- val együtt már birtokába vette a mintegy 350 holdas Ba- laton-parti területet. A mélyépítési munkák első szakasza már befejeződött. Kétfélmillió forintos költséggel földbe helyeztek 2200 méter hosszú vízvezetékét és megkezdtek a szennyvízcsatorna gerincvezetékének az építését is. Új me- derbe „erelik” a leendő üttörővárost kettészelő, bő víz- hozamú Csorza patakot

„Kutyaszámlálás” után

Hazánkban a — országosan nem szervekhez. A ter- vezet az ebek be- „kutyaszámlá- rendelte átfogó jelentésével kap- csaknem egymillió jogszabály. Ezért a csatlakoztatott ren- ebet tartanak Magyar Országos zéseket, az ebtar- nyilván. Az ebek Állatvédő Egyesü- tást, az állatvédel- tartásával és a Magyar let és a Magyar mi, a közegészség- Ebtényesztők Or- ügyi szabályokat, delmével kapcsola rendeletterveze- valamint a sza- azonban eddig — tet készített, ame- bállyértési eljárá- nyhány rendelkez- lyet már eljutta- sokat foglalja ma- zéstől eltekintve tott az illetékes gába.

Közljük, hogy a 3 SZEGEDI ÉPÍTŐ KISIPARI TERMELOSZÖVETKEZET

Szeged, Brüsszeli krt. 8. MNB 623.

bélyegzőie elveszett

és azt érvénytelennek tekintjük.

Ma délelőtt 11 órától az

EXPRESS
bisztrónkban

melegétel-, háztészta-bemutató, árusítással egybekötve.

4 DÉLMAGYARORSZÁG

KEDD.
1969. FEBRUÁR 25.